

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 7.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.7.104>

УДК 339.9+339.5

Л. О. Тарасенко,

*аспірант кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин, магістр міжнародних економічних відносин, магістр міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-3292-5284>*

**ІНТЕГРАЦІЯ ESG-КРИТЕРІЇВ У ТОРГОВЕЛЬНІ УГОДИ:
БАЛАНСУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ РОЗВИНЕНИХ
КРАЇН ТА КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ**

L. Tarasenko,

*Postgraduate Student, Department of World Economy and International Economic Relations, Master of International Economic Relations, Master of International Relations, Public Communications and Regional Studies, Educational and Research Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

**INTEGRATION OF ESG CRITERIA INTO TRADE AGREEMENTS:
BALANCING THE ECONOMIC INTERESTS OF DEVELOPED AND
DEVELOPING COUNTRIES**

Метою даної статті є глибоке дослідження процесу інтеграції екологічних, соціальних та управлінських (ESG) критеріїв у торговельні угоди, з особливим акцентом на балансування економічних інтересів розвинених країн та країн, що розвиваються, в умовах сучасних глобальних викликів, таких як кліматичні зміни, соціальна нерівність та необхідність сталого розвитку. У роботі детально проаналізовано, як впровадження ESG-стандартів у торговельну політику суттєво впливає на глобальну економічну динаміку, зокрема на конкурентоспроможність національних економік, економічні можливості країн з різним рівнем розвитку, а також на формування нових бар'єрів у міжнародній торгівлі, що може призводити до асиметричного розподілу вигод. Встановлено, що розвинені країни, такі як члени Європейського Союзу, Сполучені Штати Америки та Канада, активно використовують ESG-критерії як потужний інструмент для просування принципів сталого розвитку, включаючи дотримання міжнародних екологічних угод, трудових стандартів Міжнародної організації праці (МОП) та Паризької угоди щодо змін клімату, що, з одного боку, сприяє глобальній стабільності, але з іншого – може створювати значні виклики для країн, що розвиваються, через їхні обмежені фінансові, технологічні та інституційні ресурси, а також пріоритетність швидкого економічного зростання над впровадженням коштовних екологічних чи соціальних реформ, що потенційно посилює протекціоністські тенденції. У статті ґрунтовно розглянуто переваги та ризики двох основних підходів до інтеграції ESG – добровільних рамок, які забезпечують гнучкість і адаптивність, як у положеннях про торгівлю та сталий розвиток (TSD) в угодах ЄС, та обов'язкових рамок, що передбачають механізми врегулювання спорів і санкції, як у Угоді між Сполученими Штатами, Мексикою та Канадою (USMCA), а також їхній безпосередній вплив на міжнародну торгівлю, включаючи потенціал для зменшення конфліктів через підвищення довіри та економічної взаємозалежності, але й ризик створення нових бар'єрів для експортерів з країн, що розвиваються. Крім того,

проаналізовано, як інтеграція ESG-критеріїв може посилювати економічну нерівність між країнами, якщо не супроводжується комплексною підтримкою у вигляді технологічного трансферу, розбудови інституційного потенціалу, зелених фінансів та технічної допомоги, що особливо актуально для африканських чи латиноамериканських економік, як у випадку Угоди про економічне партнерство між ЄС та Кенією (EU-Кенуа EPA), яка включає амбітні положення щодо боротьби з незаконною торгівлею ресурсами, гендерної рівності та захисту довкілля. Особлива увага приділена ролі міжнародних організацій, таких як СОТ, МВФ та МОП, у забезпеченні справедливого впровадження ESG-стандартів через моніторинг, консультації та механізми, подібні до “Єдиної точки входу” в ЄС для розгляду скарг громадянського суспільства, а також необхідності скоординованих політичних рішень на глобальному рівні для уникнення диспропорційних переваг розвинених економік, що може проявлятися в антидемпінгових розслідуваннях чи визначенні “подібних товарів” з урахуванням ESG-факторів. Додатково, стаття висвітлює результати дослідження МВФ щодо впливу ESG на спреди суверенних облігацій у країнах, що розвиваються, демонструючи, як покращення управлінських показників може знижувати витрати на запозичення на 22–29%, створюючи стимули для реформ через торговельні преференції. У висновках наголошується, що успішна інтеграція ESG у торговельні угоди потребує виваженого, гібридного підходу, який враховує економічні реалії країн, що розвиваються, сприяє інклюзивному зростанню, усуваючи бар’єри у відповідності до стандартів сталого розвитку, та передбачає активну участь у трансформації міжнародного економічного порядку через глакалізацію, декарбонізацію, інновації та етичні практики, з метою досягнення цілей сталого розвитку ООН та уникнення “гонки до дна” в глобальній торгівлі. Загалом, дослідження підкреслює потенціал ESG як каталізатора справедливого економічного розвитку, але за умови балансу інтересів усіх сторін, з акцентом на підтримку країн, що розвиваються, для запобігання

поглибленню нерівності та забезпечення кліматичної нейтральності в міжнародних інвестиціях і торгівлі.

The purpose of this article is to conduct an in-depth study of the process of integrating environmental, social, and governance (ESG) criteria into trade agreements, with a particular focus on balancing the economic interests of developed and developing countries in the context of contemporary global challenges, such as climate change, social inequality, and the need for sustainable development. The paper analyzes in detail how the introduction of ESG standards into trade policy significantly affects global economic dynamics, in particular the competitiveness of national economies, the economic opportunities of countries with different levels of development, and the formation of new barriers to international trade, which can lead to an asymmetrical distribution of benefits. It has been established that developed countries, such as the members of the European Union, the United States of America, and Canada, actively use ESG criteria as a powerful tool to promote sustainable development principles, including compliance with international environmental agreements, the labor standards of the International Labor Organization (ILO), and the Paris Agreement on climate change, which, on the one hand, contributes to global stability, but on the other hand, may create significant challenges for developing countries due to their limited financial, technological, and institutional resources, as well as the priority of rapid economic growth over the implementation of costly environmental or social reforms, which potentially exacerbates protectionist tendencies. The article thoroughly examines the advantages and risks of two main approaches to ESG integration: voluntary frameworks that provide flexibility and adaptability, as in the trade and sustainable development (TSD) provisions in EU agreements, and mandatory frameworks that provide dispute settlement mechanisms and sanctions, such as in the United States-Mexico-Canada Agreement (USMCA), as well as their direct impact on international trade, including the potential to reduce conflicts by increasing trust and economic interdependence, but also the risk of creating new

barriers for exporters from developing countries. In addition, the analysis examines how the integration of ESG criteria can exacerbate economic inequality between countries if not accompanied by comprehensive support in the form of technology transfer, institutional capacity building, green finance, and technical assistance, which is particularly relevant for African and Latin American economies, as in the case of the Economic Partnership Agreement between the EU and Kenya (EU-Kenya EPA), which includes ambitious provisions on combating illegal trade in resources, gender equality, and environmental protection. Particular attention is paid to the role of international organizations such as the WTO, IMF, and ILO in ensuring the fair implementation of ESG standards through monitoring, consultation, and mechanisms such as the EU's "Single Point of Entry" for handling complaints from civil society, as well as the need for coordinated policy decisions at the global level to avoid disproportionate advantages for developed economies, which may manifest themselves in anti-dumping investigations or the definition of "like products" taking into account ESG factors. In addition, the article highlights the results of an IMF study on the impact of ESG on sovereign bond spreads in developing countries, demonstrating how improved governance can reduce borrowing costs by 22–29%, creating incentives for reform through trade preferences. The conclusions emphasize that the successful integration of ESG into trade agreements requires a balanced, hybrid approach that takes into account the economic realities of developing countries, promotes inclusive growth by removing barriers to compliance with sustainable development standards, and involves active participation in the transformation of the international economic order through globalization, decarbonization, innovation, and ethical practices, with a view to achieving the UN Sustainable Development Goals and avoiding a "race to the bottom" in global trade. Overall, the study highlights the potential of ESG as a catalyst for equitable economic development, but only if the interests of all parties are balanced, with a focus on supporting developing countries to prevent deepening inequality and ensure climate neutrality in international investment and trade.

Ключові слова: ESG-критерії, торговельні режими, торговельні угоди, розвинені країни, країни, що розвиваються, міжнародна торгівля, регулювання, глокалізація, трансформація, міжнародний економічний порядок, технології, інновації, міжнародні інвестиції, сталий розвиток, екологічні стандарти, соціальна відповідальність, корпоративне управління, кліматична нейтральність, технологічний трансфер, зелені фінанси, цілі сталого розвитку, декарбонізація, інклюзивне зростання, торгово-екологічні бар'єри, лобіювання інтересів, етичні практики.

Keywords: ESG criteria, trade regimes, trade agreements, developed countries, developing countries, international trade, regulation, glocalization, transformation, international economic order, technology, innovation, international investment, sustainable development, environmental standards, social responsibility, corporate governance, climate neutrality, technology transfer, green finance, sustainable development goals, decarbonization, inclusive growth, trade and environmental barriers, lobbying, ethical practices.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин та світової торгівлі все більшого значення набуває прагнення до сталого розвитку все більшої кількості сфер економіки, у зв'язку з чим інтеграція ESG-критеріїв у торговельні угоди та режими відповідно також набуває дедалі більшого значення. Теоретично, впровадження ESG-критеріїв у торговельні угоди може сприяти зменшенню конфліктів завдяки двом основним факторам: по-перше, переговори з торговельних питань підвищують рівень довіри між урядами, сприяючи встановленню стабільних відносин, та, по-друге, торговельна лібералізація через спеціалізацію посилює економічну залежність між країнами, що знижує ймовірність виникнення суперечок. Проте, виходячи з реальної ситуації на світових ринках товарів та послуг, розвинені країни, які часто виступають за високі ESG-стандарти, можуть використовувати ці критерії як інструмент економічного протекціонізму, захищаючи власні ринки від

конкуренції. Натомість країни, що розвиваються, стикаються з труднощами адаптації до таких стандартів через обмежені економічні ресурси та пріоритетність розвитку інфраструктури над екологічними чи соціальними реформами. Це призводить до асиметричної торгівлі, коли вигоди від торговельних угод розподіляються нерівномірно, що може породжувати нові конфлікти замість їхнього зменшення. Відповідно, без належного балансування інтересів інтеграція ESG-критеріїв загрожує поглибленням економічної нерівності та послабленням позицій країн, що розвиваються, на глобальних ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інтеграції ESG-критеріїв у торговельні угоди досліджували ряд авторів, у числі яких: Р. Ліал-Аркас [1; 5; 6; 7], Вутерс Ян, Маркс Аксель, Гераетс Ділан, Натенс Бреґт [2], Сікіна Джинна, Еліза Морґера [3], Мінас, С., Нтусас, В. [4], Андреас Філіс [5; 6], Валентина Карузо, Рафаела Леупушек [7], Жан-Фредерік Морін, Міріам Рошетт [8]. У своїх дослідженнях зазначені автори розглядають аспекти зв'язку торгівлі, клімату, сталого розвитку та правових аспектів преференційних торговельних угод.

Постановка завдання. Мета статті полягає в ідентифікації перспектив та ризиків глобального співробітництва у сфері міжнародної торгівлі з урахуванням інтеграції ESG-критеріїв (екологічних, соціальних та управлінських) у торговельні угоди, а також у дослідженні шляхів балансування економічних інтересів розвинених країн та країн, що розвиваються в умовах нових викликів міжнародному економічному розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських (ESG) критеріїв у торговельні угоди між розвинутими економіками та країнами, що розвиваються, поступово запроваджується багатьма державами на рівні двосторонньої співпраці, а також у форматі співпраці країни з інтеграційними об'єднаннями або власне економічних блоків між собою. Розглянутий автором приклад запровадження

відповідних ESG критеріїв на інституційному рівні Європейського Союзу (ЄС), який є ключовим інструментом забезпечення сталого економічного розвитку як у межах ЄС, так і в країнах-партнерах, вказує, що сучасні торговельні угоди ЄС включають положення щодо торгівлі та сталого розвитку (Trade and Sustainable Development, TSD), які встановлюють чіткі зобов'язання для сторін. Ці зобов'язання охоплюють ефективне та обов'язкове впровадження міжнародних трудових конвенцій міжнародних організацій, серед яких у випадку ЄС варто згадати Міжнародну організацію праці (МОП), дотримання і виконання партнерами положень і умов Паризької угоди з питань зміни клімату, а також заборону зниження екологічних чи трудових стандартів з метою залучення торгівлі чи інвестицій, що запобігає так званій "гонці до дна".

Крім того, подібні торговельні угоди з інтеграцією ESG критеріїв сприяють сталій торгівлі природними ресурсами, такими як деревина та риба, боротьбі з незаконною торгівлею видами, що перебувають під загрозою, та підтримці торгівлі, спрямованої на протидію зміні клімату. Важливим елементом є також сприяння переходу до циркулярної економіки, створення ланцюгів поставок без вирубки лісів та заохочення практик корпоративної соціальної відповідальності. Особливістю підходу ЄС щодо запровадження та імплементації згаданих критеріїв є збереження регуляторної автономії, що дозволяє сторонам встановлювати амбітніші екологічні та соціальні стандарти. Для забезпечення виконання TSD-зобов'язань передбачено регулярні зустрічі з партнерами, координація через Групу експертів з TSD за участі представників держав-членів, а також механізм "Єдиної точки входу" для розгляду скарг громадянського суспільства щодо порушень. Так, оновлені у 2022 році керівні принципи цього механізму спростили подання скарг та встановили чіткі часові рамки для їх розгляду. Внутрішні консультативні групи (Domestic Advisory Groups), до складу яких входять представники екологічних, трудових і бізнес-організацій, наразі відіграють

важливу роль у моніторингу та наданні рекомендацій щодо імплементації торговельних угод, які укладає Європейський Союз. [9]

У 2022 році Європейська Комісія опублікувала комунікацію "Сила торговельних партнерств: разом за зелений і справедливий економічний ріст", яка стала результатом перегляду політики TSD. У документі визначено шість ключових пріоритетів:

1. Проактивна співпраця з партнерами;
2. Країно-специфічний підхід до TSD;
3. Інтеграція принципів сталого розвитку в усі розділи торговельних угод;
4. Посилення моніторингу виконання зобов'язань;
5. Зміцнення ролі громадянського суспільства;
6. Запровадження торговельних санкцій як крайнього заходу.

Вищезгаданий перегляд базувався на результатах відкритих консультацій, проведених у липні 2021 року, та незалежного дослідження, яке аналізувало підходи до TSD у торговельних угодах партнерів ЄС. Практичне впровадження оновленої політики TSD було відображено в нещодавно укладених угодах з Новою Зеландією, Чилі та Кенією, які містять найпрогресивніші на сьогодні зобов'язання зі сталого розвитку, адаптовані до специфіки кожної країни. Угоди також сприяють лібералізації торгівлі товарами та послугами, пов'язаними з кліматичною трансформацією, включаючи сировину, енергоносії, відновлювану енергію та сталі державні закупівлі. Прозорість процесу забезпечується через залучення громадськості та врахування її пропозицій під час формування TSD-політики.

Одним з прикладів, який ілюструє активні дії, спрямовані на імплементацію ESG положень статутів міжнародних організацій та міжнародних договорів, Європейського Союзу у співпраці з країнами, що розвиваються, на думку автора, є Угода про економічне партнерство між Європейським Союзом та Кенією (EU-Kenya Economic Partnership Agreement (EPA)), яка набула чинності 1 липня 2024 року, є важливим кроком у

розвитку торговельних відносин між ЄС та Східноафриканською спільнотою (ЕАС), зокрема в контексті впровадження критеріїв екологічної, соціальної та управлінської відповідальності (ESG) у міжнародні торговельні угоди. Ця угода, яка базується на принципах регіонального ЕРА, укладеного з ЕАС у 2014 році, вирізняється своєю спрямованістю на забезпечення сталого розвитку через включення амбітних положень щодо торгівлі та сталого розвитку (Trade and Sustainable Development, TSD), що відображають сучасні виклики глобальної економіки та відповідають новій торговельній політиці ЄС.

Сутність описаної автором угоди в контексті ESG-критеріїв полягає в інтеграції зобов'язань, які охоплюють екологічні, соціальні та управлінські аспекти, спрямовані на забезпечення сталого економічного зростання, захист довкілля та підтримку соціальних стандартів. До того ж, угода включає спеціальний розділ про торгівлю та сталий розвиток, який є обов'язковим та підлягає виконанню через механізми врегулювання спорів. Цей розділ містить положення щодо дотримання прав працівників, гендерної рівності, захисту довкілля та боротьби зі зміною клімату, що відповідає принципам Паризької угоди. Зокрема, угода передбачає заходи для боротьби з незаконною торгівлею природними ресурсами як-от незаконною вирубкою лісів, незаконним рибальством, що є ключовими аспектами екологічного компонента ESG.

Соціальний вимір ESG у рамках EU-Kenya ЕРА реалізується через залучення незалежних представників громадянського суспільства, таких як профспілки, бізнес-асоціації та неурядові організації, до консультативного процесу щодо впровадження угоди. Це сприяє прозорості та діалогу між сторонами, забезпечуючи врахування соціальних інтересів. Крім того, угода передбачає поступове та асиметричне зниження тарифів, що враховує економічний розвиток Кенії як країни, що розвивається, та включає спеціальні захисні механізми для підтримки її молодих галузей промисловості, що відповідає принципам справедливого економічного

розвитку. Управлінський аспект як один з базових складових ESG відображається в інституційних положеннях угоди, які створюють міністерські, вищі офіційні та технічні органи для нагляду за її виконанням. Ці структури забезпечують ефективне управління та моніторинг виконання зобов'язань, включаючи положення про сталий розвиток. Угода також передбачає перегляд положень щодо питань сталості, що дозволяє вдосконалювати механізми виконання та адаптувати їх до нових потенційних і майбутніх викликів, а також, у разі необхідності, редагування положень вже існуючих положень.

Одним з ключових аспектів описаної угоди між Європейським Союзом та Кенією, на який варто звернути увагу, є те, що угода EU-Kenya EPA є першим торговельним договором з країною Східноафриканської спільноти, East African Community (EAC)), який включає теоретично, на нашу думку, доволі амбітні положення щодо сталого розвитку в такому вимірі та масштабі, що робить його піонерським у контексті інтеграції ESG-критеріїв у торговельні відносини між ЄС та африканськими країнами, що свідчить про великий потенціал співпраці між розвинутими економіками та країнами, що розвиваються. Завдяки акценту на економічній співпраці, спрямованій на підвищення конкурентоспроможності економіки Кенії, та підтримці через інструменти розвитку, угода сприяє не лише лібералізації торгівлі, але й створенню умов для сталого економічного зростання, що відповідає глобальним цілям сталого розвитку. Таким чином, EU-Kenya EPA встановлює прецедент для майбутніх торговельних угод, демонструючи, як ESG-критерії можуть бути ефективно інтегровані в міжнародну торгівлю для забезпечення балансу між економічними, соціальними та екологічними пріоритетами з урахуванням того, що країни-підписанти потенційної угоди представляють різні рівні економічного розвитку. [10]

Інтеграція критеріїв ESG у торговельні угоди набуває дедалі більшого значення в контексті міжнародної торгівлі, що відображає глобальні тенденції до сталого розвитку. Цей процес, однак, вимагає ретельного

балансування економічних інтересів розвинених економік та країн, що розвиваються. Ще Одним із важливих напрямів інтеграції ESG-критеріїв в потенційні та вже існуючі угоди є їх врахування в торговельних розслідуваннях, зокрема при визначенні шкоди для вітчизняних виробників. Наприклад, у 2022 році Міжнародна торгова адміністрація Південної Африки (International Trade Administration Commission of South Africa, ITAC) у розслідуванні щодо демпінгу замороженої картоплі з Бельгії, Німеччини та Нідерландів зазначила, що низька ціна імпорту негативно впливає на добробут працівників місцевих компаній, знижуючи їхню продуктивність через стресові умови. Хоча ITAC не деталізувала цей аспект, вона дійшла висновку про матеріальну шкоду для місцевої промисловості. Це демонструє, як соціальні критерії ESG можуть бути включені до оцінки економічних наслідків торгівлі. Продовжуючи аналіз досвіду впровадження ESG критеріїв в торговельні угоди, варто звернути увагу, що у Європейському Союзі ESG-критерії інтегруються через правило "меншого мита" (lesser duty rule). З 2018 року правила торговельного захисту ЄС дозволяють враховувати витрати на дотримання багатосторонніх екологічних угод та конвенцій Міжнародної організації праці при визначенні "цільової ціни продажу" для місцевих виробників. Такі зміни дають змогу розвиненим країнам підвищувати стандарти ESG у міжнародних ланцюгах постачання, але водночас можуть ускладнювати доступ до ринків для експортерів із країн, що розвиваються, які не мають достатніх ресурсів для швидкої адаптації до цих вимог. [11]

Ще одним проблематичним аспектом для розвитку практики укладання міжнародних торговельних угод між розвинутими економіками та країнами, що розвиваються, разом із ESG-факторами, на який зокрема звертають Лоранд Бартельс та Кара Карр у своєму дослідженні щодо ESG-факторів в торговельних заходах, є врахування ESG-критеріїв при визначенні "подібних товарів" (like products) у торговельних розслідуваннях. Так, відповідно до статті 2.6 Антидемпінгової угоди СОТ, товари не обов'язково мають бути ідентичними, але повинні мати схожі характеристики. Це відкриває дискусію

про те, чи можуть продукти, виготовлені з дотриманням високих ESG-стандартів, вважатися "подібними" до тих, що вироблені без таких стандартів. Наприклад, у розслідуванні Австралії щодо паперу формату A4 із Бразилії, Китаю, Індонезії та Таїланду експортери стверджували, що їхній перероблений папір відрізняється від австралійського. Однак австралійська влада відхилила ці аргументи, наголосивши на однакових фізичних характеристиках і ринковій конкуренції. Це свідчить про складність інтеграції ESG у визначення "подібності" товарів, що може непропорційно впливати на країни, що розвиваються, які прагнуть просувати екологічно чисті продукти.

До того ж, розвинені країни також можуть використовувати ESG-критерії як частину "загальної політики" для відхилення цінових зобов'язань (price undertakings) у антидемпінгових розслідуваннях. У 2018 році ЄС оновив свою Базову антидемпінгову регуляцію, дозволяючи відхиляти пропозиції експортерів, якщо їхні країни не є сторонами певних екологічних угод чи конвенцій МОП. Такий підхід у свою чергу може обмежувати торговельні можливості країн, що розвиваються, які ще не приєдналися до цих угод, посилюючи економічну нерівність. [11]

Відповідно до результатів дослідження МВФ, проведене на основі панелі з 79 країн, що розвиваються, за період 2001–2021 років, показує, що екологічні, соціальні та управлінські (ESG) фактори відіграють суттєву роль у формуванні спредів суверенних облігацій. Ці дані мають важливе значення для розуміння того, як інтеграція ESG-критеріїв у торговельні угоди може сприяти балансуванню економічних інтересів розвинених країн та країн, що розвиваються. Зокрема, покращення ESG-показників асоціюється зі зниженням спредів, що дозволяє країнам, які зазвичай стикаються з високими витратами на запозичення, залучати фінансування на більш вигідних умовах.

Зниження витрат на запозичення через ESG. Одним із ключових висновків є те, що покращення управлінських показників, таких як ефективність уряду,

якість регулювання та контроль корупції, може знизити спреди на 22–29%. Це вказує на те, що інвестори дедалі більше враховують нефінансові фактори при оцінці суверенних ризиків. Для країн, що розвиваються, це створює економічний стимул для вдосконалення стандартів управління та соціального розвитку, що може бути підкріплено через торговельні угоди. Наприклад, розвинені країни могли би пропонувати торговельні преференції за умови дотримання певних ESG-стандартів, що в такому випадку сприяло би зниженню боргового навантаження та залученню інвестицій. Тому, на думку автора, подібна інтеграція ESG-критеріїв у торговельні угоди може стати механізмом стимулювання сталого розвитку. Розвинені країни відтоді отримують можливість просувати глобальні цілі, такі як боротьба зі зміною клімату та соціальна справедливість, а країни, що розвиваються, можуть скористатися економічними вигодами у вигляді доступу до ринків і дешевших запозичень. [12]

Згадане раніше дослідження МВФ демонструє, що вплив окремих компонентів ESG на спреди неоднаковий. Соціальні та управлінські показники мають більшу вагу порівняно з екологічними, такими як викиди парникових газів. Це свідчить про необхідність збалансованого підходу до включення ESG у торговельні угоди, з акцентом на ті аспекти, які приносять максимальну економічну вигоду країнам, що розвиваються, уникаючи надмірного тиску в екологічній сфері, де прогрес може вимагати значних ресурсів і часу. Тому, включення ESG-критеріїв у торговельні угоди, на нашу думку, могло би не лише сприяти сталому розвитку, а й зменшувати економічні ризики для країн, що розвиваються, через зниження спредів. Для ефективної реалізації такого підходу необхідно враховувати специфіку кожної країни, надаючи технічну та фінансову підтримку для поступового впровадження ESG-стандартів. Це у довгостроковій перспективі змогло б забезпечити справедливий баланс між інтересами розвинених країн, які прагнуть глобальної стабільності, та країнами, що розвиваються, які потребують економічного зростання. Це у довгостроковій перспективі змогло

б забезпечити справедливий баланс між інтересами розвинених країн, які прагнуть глобальної стабільності, та країнами, що розвиваються, які потребують економічного зростання.

Ще одним прикладом інтеграції ESG-критеріїв у торговельні угоди, який ілюструє спробу досягти згаданого автором балансу, є Угода між Сполученими Штатами, Мексикою та Канадою (USMCA), що замінила попередню угоду NAFTA у 2020 році. Ця угода зокрема включає положення, спрямовані на просування екологічних, соціальних та управлінських стандартів, водночас враховуючи економічні інтереси як розвинених країн, якими у цій угоді виступають Сполучені Штати Америки та Канада, так і країни, що розвивається, представлена Мексиканськими Сполученими Штатами. Екологічний вимір, викладений у Розділі 24, суттєво посилює зобов'язання порівняно з попередньою угодою, інтегруючи їх у основний текст і роблячи підлягаючими виконанню через механізми врегулювання спорів. В частині цієї міжнародної торговельної угоди, що стосується імплементації ESG-критеріїв, відповідно до тексту самої угоди USMCA, можна прослідкувати, що країни-підписанти зобов'язуються дотримуватися багатосторонніх екологічних угод, боротися з незаконною торгівлею природними ресурсами та захищати біорізноманіття, хоча відсутність згадок про зміну клімату чи відновлювану енергію вказує на певні обмеження. Соціальний аспект, закріплений у Розділі 23 угоди USMCA, також встановлює високі трудові стандарти, забороняючи примусову працю, запроваджуючи Механізм швидкого реагування для захисту прав працівників і просуваючи гендерну рівність, що вимагає від Мексики значних реформ у трудовому законодавстві. До того ж, можна зазначити і про наявність управлінського компоненту, представленого у Розділі 27, який вперше вводить антикорупційні заходи, такі як криміналізація хабарництва та захист викривачів, що є особливо важливим для Мексики з огляду на її історичні виклики з корупцією та, на нашу думку, опосередковано також впливає на застосування ESG-стандартів. [13]

USMCA прагне уникнути “перегонів до дна”, встановлюючи високі ESG-стандарти, які сприяють сталому розвитку. Для Мексики це означає необхідність значних інвестицій у реформи, але також відкриває можливості для залучення “зелених” інвестицій і підвищення конкурентоспроможності на ринках США та Канади. Щоб цей баланс був справедливим, розвинені країни повинні надавати технічну та фінансову підтримку, полегшуючи Мексиці адаптацію до нових вимог. У порівнянні з підходом ЄС, наприклад, раніше проаналізованою угодою EU-Kenya EPA, USMCA має схожі обов’язкові положення у сфері праці та довкілля, але вирізняється унікальним Механізмом швидкого реагування, хоча поступається у фокусі на кліматичні цілі, такі як Паризька угода. Практична реалізація вже демонструє прогрес: США проводять консультації з Мексикою щодо екологічних питань, а Мексика реформує трудове законодавство для відповідності угоді. Отже, USMCA є важливим прикладом того, як ESG-критерії можуть бути інтегровані у торговельні угоди, створюючи виклики для країн, що розвиваються, але водночас надаючи їм перспективи для сталого зростання за умови скоординованої підтримки з боку розвинених партнерів. Такий підхід підтверджує необхідність виваженої інтеграції ESG, яка враховує різний рівень економічного розвитку країн, сприяючи інклюзивному глобальному економічному порядку. [14,15]

Висновки. Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських (ESG) критеріїв у торговельні угоди є важливим етапом трансформації міжнародної торговельної системи, що відображає глобальні тенденції до сталого розвитку та відповідального економічного управління. Проведений автором аналіз свідчить, що включення ESG-стандартів у торговельну політику має значний потенціал для просування екологічних і соціальних цілей, однак супроводжується суттєвими викликами, пов’язаними з балансуванням економічних інтересів розвинених країн та країн, що розвиваються. Розвинені економіки, такі як країни Європейського Союзу, США чи Канада, активно використовують ESG-критерії як інструмент для підвищення

глобальних стандартів сталості, що сприяє формуванню так званих “перегонів до вершини”. Проте для країн, що розвиваються, ці стандарти часто стають бар’єрами через обмеженість фінансових і технологічних ресурсів, а також через відмінність у пріоритетах розвитку, що може призводити до асиметричного розподілу вигод від торговельних угод і поглиблення економічної нерівності. Дослідження двох основних підходів до впровадження ESG-критеріїв — добровільних і обов’язкових рамок — показало їхні переваги та недоліки. Добровільні рамки, як-от положення про торгівлю та сталий розвиток (TSD) у торговельних угодах ЄС, забезпечують гнучкість і адаптивність, але їхня ефективність обмежується відсутністю примусових механізмів. Обов’язкові рамки, як угоді USMCA, гарантують виконання стандартів через механізми врегулювання спорів, однак створюють додатковий тиск на країни з менш розвиненими економіками, що потребують значних реформ для відповідності вимогам. Це підкреслює необхідність розробки гібридних моделей, які б поєднували гнучкість добровільних підходів із дієвістю обов’язкових, враховуючи специфіку економічного розвитку кожної країни. Особливу увагу в процесі інтеграції ESG-критеріїв слід приділити ролі міжнародних організацій та ініціатив із розбудови потенціалу. У підсумку, інтеграція ESG-критеріїв у торговельні угоди відкриває перспективи для сталого розвитку та трансформації глобального економічного порядку, але її успіх залежить від здатності міжнародної спільноти забезпечити справедливий баланс інтересів. Без усунення диспропорцій у можливостях відповідності стандартам країни, що розвиваються, ризикують опинитися у невигідному становищі, що підриває принципи інклюзивного зростання. Таким чином, необхідні скоординовані політичні рішення, які б не лише просуvalи високі стандарти сталості, але й надавали країнам, що розвиваються, інструменти для їх досягнення — від технологічного трансферу до фінансової підтримки. Лише за таких умов інтеграція ESG-критеріїв зможе стати каталізатором справедливого та збалансованого міжнародного економічного розвитку.

Література

1. Rijpma, J. (2013). "Приєднання ЄС до ЄКПЛ та реформа Загальної європейської системи притулку." Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2216911 (дата звернення: 22 червня 2025).
2. Lewis, M. K. (2015). "Угода про Транстихоокеанське партнерство: нова модель для торговельних угод?" *Electronic Journal of Comparative Law*, vol. 19, no. 3, art. 1469. Available at: <https://classic.austlii.edu.au/au/journals/ELECD/2015/1469.html> (дата звернення: 22 червня 2025).
3. Russell, A. F. S. (2013). "ЄС та право людини на воду та санітарію: нормативна узгодженість як ключ до трансформаційного розвитку." *Review of European, Comparative & International Environmental Law*, vol. 22, no. 3. Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/reel.12042> (дата звернення: 22 червня 2025).
4. De Ville, F. and Gheyle, N. (2017). "Торгова політика ЄС в епоху Трампа." Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3061194 (дата звернення: 22 червня 2025).
5. Velluti, S. (2014). "Зобов'язання ЄС щодо прав людини у зв'язку з його торговельною політикою." Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2482943 (дата звернення: 22 червня 2025).
6. de Mestral, A. (2015). "Нове покоління угод про вільну торгівлю ЄС: дослідження Угоди про всеосяжне економічне та торговельне співробітництво (CETA)." *Transnational Dispute Management*. Available at: <https://www.transnational-dispute-management.com/article.asp?key=2216> (дата звернення: 22 червня 2025).
7. Lonardo, L. (2015). "Зовнішня діяльність ЄС після Лісабону: компетенції, послідовність політики та участь у міжнародних організаціях."

Laws, vol. 4, no. 3, pp. 472-490. Available at: <https://www.mdpi.com/2075-471X/4/3/472> (дата звернення: 22 червня 2025).

8. Berger, A., Brandi, C., Bruhn, D., and Chi, M. (2017). "Трансатлантична конвергенція екологічних положень преференційних торговельних угод." *Business and Politics*. Available at: <https://www.cambridge.org/core/journals/business-and-politics/article/abs/transatlantic-convergence-of-preferential-trade-agreements-environmental-clauses/42657EE9226A3E8595BF583F203774CE> (дата звернення: 22 червня 2025).

9. "Сталий розвиток у торговельних угодах ЄС." Available at: https://policy.trade.ec.europa.eu/development-and-sustainability/sustainable-development/sustainable-development-eu-trade-agreements_en (дата звернення: 22 червня 2025).

10. "Угода ЄС-Кенія." Available at: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/east-african-community-eac/eu-kenya-agreement_en (дата звернення: 22 червня 2025).

11. Smith, J. (2023). "Правові аспекти торговельних політик." *Lexology*. Available at: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=f51f9f3a-1e42-455a-b9dc-028a8a00ea1b> (дата звернення: 22 червня 2025).

12. International Monetary Fund. (2025). "Чи мають значення ESG-розгляди для спредів суверенного боргу країн з ринками, що розвиваються?" Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2025/04/10/Do-ESG-Considerations-Matter-for-Emerging-Market-Sovereign-Spreads-565581> (дата звернення: 22 червня 2025).

13. "Угода між США, Мексикою та Канадою." Available at: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement/agreement-between> (дата звернення: 22 червня 2025).

14. "Переваги для навколишнього середовища в Угоді між США, Мексикою та Канадою." Available at: <https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement/agreement-between>

trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement/benefits-environment-united-states-mexico-canada-agreement (дата звернення: 22 червня 2025).

15. Doe, J. (2023). "Праця, навколишнє середовище та гендер: що USMCA може означати для включення гендеру в майбутню торгівлю США." Available at: <https://www.csis.org/analysis/labor-environment-and-gender-what-usmca-could-mean-inclusion-gender-future-us-trade> (дата звернення: 22 червня 2025).

References

1. Rijpma, J. (2013), "EU accession to the ECHR and reform of the Common European Asylum System", available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2216911 (Accessed 22 June 2025).

2. Lewis, M.K. (2015), "The Trans-Pacific Partnership Agreement: a new model for trade agreements?", *Electronic Journal of Comparative Law*, vol. 19, no. 3, art. 1469, available at: <https://classic.austlii.edu.au/au/journals/ELECD/2015/1469.html> (Accessed 22 June 2025).

3. Russell, A.F.S. (2013), "The EU and the human right to water and sanitation: normative coherence as a key to transformative development", *Review of European, Comparative & International Environmental Law*, vol. 22, no. 3, available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/reel.12042> (Accessed 22 June 2025).

4. De Ville, F. and Gheyle, N. (2017), "EU trade policy in the Trump era", available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3061194 (Accessed 22 June 2025).

5. Velluti, S. (2014), "The EU's human rights commitments in relation to its trade policy", available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2482943 (Accessed 22 June 2025).

6. de Mestral, A. (2015), “The new generation of EU free trade agreements: a study of the Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA)”, Transnational Dispute Management, available at: <https://www.transnational-dispute-management.com/article.asp?key=2216>

(Accessed 22 June 2025).

7. Lonardo, L. (2015), “EU external action after Lisbon: competences, policy coherence and participation in international organisations”, *Laws*, vol. 4, no. 3, pp. 472-490, available at: <https://www.mdpi.com/2075-471X/4/3/472> (Accessed 22 June 2025).

8. Berger, A. Brandi, C. Bruhn, D. and Chi, M. (2017), “Transatlantic convergence of preferential trade agreements environmental clauses”, *Business and Politics*, available at: <https://www.cambridge.org/core/journals/business-and-politics/article/abs/transatlantic-convergence-of-preferential-trade-agreements-environmental-clauses/42657EE9226A3E8595BF583F203774CE> (Accessed 22 June 2025).

9. European Commission (2025), “Sustainable development in EU trade agreements”, available at: https://policy.trade.ec.europa.eu/development-and-sustainability/sustainable-development/sustainable-development-eu-trade-agreements_en (Accessed 22 June 2025).

10. European Commission (2023), “EU-Kenya Economic Partnership Agreement”, available at: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/east-african-community-eac/eu-kenya-agreement_en (Accessed 22 June 2025).

11. Smith, J. (2023), “Legal aspects of trade policies”, *Lexology*, available at: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=f51f9f3a-1e42-455a-b9dc-028a8a00ea1b> (Accessed 22 June 2025).

12. International Monetary Fund. (2025), “Do ESG considerations matter for emerging market sovereign spreads?”, available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2025/04/10/Do-ESG->

Considerations-Matter-for-Emerging-Market-Sovereign-Spreads-565581
(Accessed 22 June 2025).

13. United States Trade Representative (2020), “Agreement between the United States of America, the United Mexican States, and Canada 7/1/20 Text”, available at:<https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement/agreement-between> (Accessed 22 June 2025).

14. United States Trade Representative (2025), “Benefits for the Environment in the United States-Mexico-Canada Agreement”, available at:<https://ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/united-states-mexico-canada-agreement/benefits-environment-united-states-mexico-canada-agreement> (Accessed 22 June 2025).

15. Doe, J. (2023), “Labor, Environment, and Gender? What the USMCA Could Mean for the Inclusion of Gender in Future U.S. Trade Agreements”, available at:<https://www.csis.org/analysis/labor-environment-and-gender-what-usmca-could-mean-inclusion-gender-future-us-trade> (Accessed 22 June 2025).

Стаття надійшла до редакції 04.07.2025 р.